

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Ενότητα #1: Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΩΣ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Διδάσκων: Γουργιώτου Ευθυμία
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα (Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)***

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

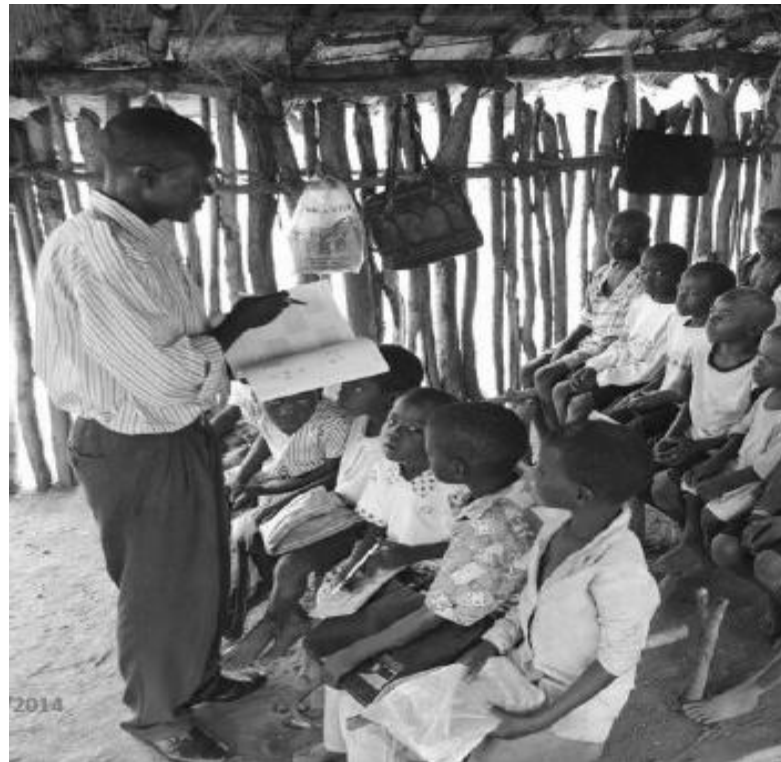
ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΜΕΤΑΒΑΣΗ

I. Διαδικασίες μετάβασης στη σκηνή του 21ου αιώνα

- Με το βλέμμα στραμμένο στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση...

II. Ιστορική διαδρομή του εκπαιδευτικού ζητήματος της μετάβασης

- **Ιστορική διαδρομή**

- 1852, F. Fröbel, Σχέδιο για την οργανική σύνδεση της προσχολικής με τη σχολική εκπαίδευση (διαμεσολαβητικού σχολείου)
- 1960, Ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα
- 1965-1975, Μετεξέλιξη του ζητήματος της μετάβασης και ανάδειξή του στην Ευρώπη ως κοινωνικού, πολιτικού και εκπαιδευτικού προβλήματος
- 1975-1985, Απολογισμός και διαπίστωση χάσματος ανάμεσα στις συστάσεις/προτροπές του Συμβουλίου της Ευρώπης και στη λήψη ουσιαστικών μέτρων για την επίτευξη οριζόντιας και κάθετης συνέχειας κατά τη μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό.

Ιστορική διαδρομή(συνέχεια)

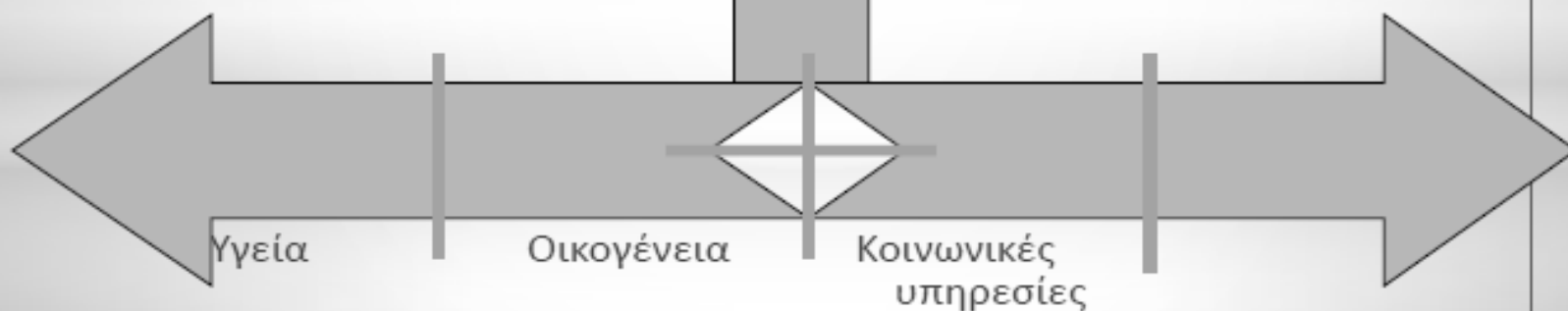
- 1996-2008, το ζήτημα της μετάβασης επανέρχεται στο προσκήνιο της παιδαγωγικής και πολιτικής συζήτησης η οποία διαμορφώθηκε από:
 - ❖ Την αύξηση των ερευνών
 - ❖ Τη συμβολή των επιστημονικών ενώσεων
 - ❖ Τη συμβολή του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)
 - ❖ Τη διακήρυξη της Bologna (1999)
 - ❖ Την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Comenius Project “Early Years Transition Programme)

Ιστορική διαδρομή(συνέχεια)

- 2001, ΟΕCD, Η προσχολική αγωγή και εκπαίδευση αποτελεί το «θεμέλιο της διά βίου μάθησης».

Κάθετες μεταβάσεις

- * Δημοτικό
- * Νηπιαγωγείο
- * Παιδικός σταθμός

■ Οριζόντιες μεταβάσεις

III. Μετάβαση:

* Ερμηνείες,

* διαστάσεις και

* συνθήκες.

- Υπό θεώρηση φαινόμενο
- Συλλογικό φαινόμενο= συλλογική ευθύνη
- Πολυδιάστατο φαινόμενο

α. Ερμηνείες

- Φιλοσοφική ερμηνεία (Αριστοτέλης, από την ύλη στο πνεύμα, από το γίνεσθαι στο είναι...)
- Κοινωνιολογική ερμηνεία (από τον Μαρξ σε σύγχρονες θεωρίες μετάβασης στην επαγγελματική σταδιοδρομία...)
- Ψυχοπαιδαγωγικές ερμηνείες (μπιχεβιορισμός: από το “λάθος” στο “σωστό”, από το “ανεπιθύμητο” στο “επιθυμητό”, από το “αυθόρμητο” στο “ελεγχόμενο”.../ θεωρία πεδίου: από το μερικό στην αίσθηση του όλου και του πλήρους.../ γνωστικές θεωρίες: από την αίσθηση-κίνηση στην αφαιρετική σκέψη και την επίλυση προβλημάτων.../ κοινωνιο-γνωστικές προσεγγίσεις: από το άτομο στην κοινότητα, από την υποστήριξη του “μέντορα” και τη “σκαλωσιά” στην αυτονομία.../ οικοσυστημικές προσεγγίσεις: από το άτομο στο σύστημα, από λιγότερο σε περισσότερο σύνθετους ρόλους και σχέσεις στην πορεία ζωής...)

β. Διαστάσεις

- Ατομική διάσταση (αλλαγές στην πορεία ζωής του ανθρώπου ως αναπτυσσόμενη ύπαρξης σε οντογενετικό και ψυχολογικό επίπεδο, ως γονέα, ως εργαζόμενου, ως πολίτη)
- Εκπαιδευτική διάσταση (μεταβάσεις μέσα από την εμπλοκή και την αλληλεπίδραση μαθητών, γονέων, εκπαιδευτικών, πολιτικών – πολυπλοκότητα, έλεγχος, αυθεντία)
- Κοινωνικο-πολιτική διάσταση (οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα, έλεγχος πόρων και εξουσίας, μετανάστευση, κρίση, επαγγελματική αβεβαιότητα, εναλλακτικές μορφές οικογένειας, αισθήματα απειλής και ανασφάλειας)
- Κοινωνικο-πολιτιστική διάσταση (ταυτότητα, ποικιλομορφία, αμοραλισμός, πλουραλισμός, λαϊκή κουλτούρα, ΜΜΕ, τεχνολογία)

γ. Συνθήκες

- Ατομικό δυναμικό
- Οικογένεια(σύνθεση, ποιότητα σχέσεων, κουλτούρα/θρησκεία)
- Κοινωνικό-οικονομικό κεφάλαιο
- Τοπική κοινωνία (τόπος καταγωγής/τόπος υποδοχής)
- Πολιτικές συνθήκες
- Ανασταλτικοί παράγοντες μετάβασης (μεταβαλλόμενες συνθήκες οικογένειας, μετανάστευση, μαθησιακές δυσκολίες, ειδικές ανάγκες και αναπηρίες, ζητήματα «κοινωνικού κεφαλαίου», συνθήκες φτώχειας, εξαρτήσεις (ουσίες, διαδίκτυο), αποξένωση, πολιτικοί παράγοντες, π.χ. καθεστώτα, οικονομική κρίση)

Τι είναι η μετάβαση;

- Η μετάβαση είναι μια δυναμική διαδικασία, η οποία αρχίζει με τη γέννηση του παιδιού και συνεχίζεται δια βίου.

Τι είναι η μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό;

- Μια δυναμική διαδικασία, η οποία αρχίζει από το νηπιαγωγείο και ολοκληρώνεται κατά τη διάρκεια του πρώτου ή του δεύτερου σχολικού έτους, όταν το κάθε παιδί, ανάλογα με τον προσωπικό του ρυθμό ανάπτυξης και τις λοιπές προϋποθέσεις του, ενστερνισθεί τη νέα ταυτότητα και τον συνεπαγόμενο από αυτή ρόλο του μαθητή ή της μαθήτριας.

Γιατί έχει τόση σημασία η μετάβαση από το νηπιαγωγείο στο Δημοτικό;

- Κρίσιμη περίοδος με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα στην περαιτέρω ακαδημαϊκή εξέλιξη του παιδιού, την κοινωνικοποίησή του αλλά και στη διαμόρφωση βαθύτερων χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς του.

IV. Η μετάβαση ως οικοσυστημικό φαινόμενο

- **Μετάβαση-μοντέλα μετάβασης**
 - Στο εξωτερικό πολλά σχολικά συστήματα και εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν διάφορα θεωρητικά μοντέλα για τη διαδικασία της μετάβασης. Κάθε ένα από αυτά τα μοντέλα, έχει διαφορετικές εφαρμογές στις πρακτικές μετάβασης των σχολείων και των εκπαιδευτικών (Rimm-Kaufmann & Pianta, 2000). Δύο είναι τα πιο ευρέως χρησιμοποιούμενα μοντέλα μετάβασης:
 - A. Το μοντέλο ικανοτήτων**
 - B. Και το αναπτυξιακό οικολογικό μοντέλο.**

Το μοντέλο ικανοτήτων

- Το μοντέλο ικανοτήτων, επικεντρώνοντας στις ικανότητες και δεξιότητες που διαθέτει το παιδί, περιορίζει την περίοδο της μετάβασης σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, για παράδειγμα στο τέλος της φοίτησης του παιδιού στο νηπιαγωγείο, ελέγχοντάς το αν γνωρίζει τα γράμματα της αλφαβήτας.
- Σύμφωνα με το μοντέλο των ικανοτήτων η προσαρμογή του παιδιού κατά την περίοδο της μετάβασης γίνεται αντιληπτή με όρους χαρακτηριστικών του, όπως είναι η ικανότητα ετοιμότητας, η χρονολογική ηλικία ή το επίπεδο ωρίμανσής του.
- Το μοντέλο αυτό δεν δίνει προσοχή στα οικολογικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την απόδοση του παιδιού, όπως είναι για παράδειγμα η ποιότητα της διδασκαλίας στην τάξη ή άλλα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά του παιδιού.
- Με άλλα λόγια δεν αντιλαμβάνεται ότι όταν τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο, έτοιμα ή μη, ακόμη, έτοιμα, φέρνουν μαζί τους τις αποσκευές τους, δηλαδή γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες (Downer, Driscoll, and Pianta, 2006).

Το αναπτυξιακό οικολογικό μοντέλο

- Αντίθετα το αναπτυξιακό οικολογικό μοντέλο περιγράφει ένα σύνολο παραγόντων που αφορούν στο παιδί, την οικογένεια το σχολείο και την κοινότητα, οι οποίοι αλληλοσυνδέονται και αλληλεξαρτώνται κατά την περίοδο της μετάβασης.
- Το αναπτυξιακό οικολογικό μοντέλο αναγνωρίζει κατά τεκμήριο ότι οι κοινωνικές και ακαδημαϊκές δεξιότητες των παιδιών είναι συνεχώς μεταβαλλόμενες κατά τη διάρκεια αυτών πρώτων χρόνων (La Paro & Pianta, 2001).
- Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι αυτό το οποίο γνωρίζει και ξέρει να κάνει σήμερα το παιδί, μπορεί να μην είναι το ίδιο αύριο και αυτό που ξέρει να κάνει στο σπίτι να μην είναι ίδιο με αυτό που κάνει στο νηπιαγωγείο (Downer, Driscoll, and Pianta, 2006).
- Το αναπτυξιακό οικολογικό μοντέλο λοιπόν, λαμβάνει υπόψη τη σταθερότητα των σχέσεων μεταξύ σχολείου, οικογένειας και κοινότητας καθώς το παιδί μετακινείται από το νηπιαγωγείο προς το δημοτικό σχολείο.

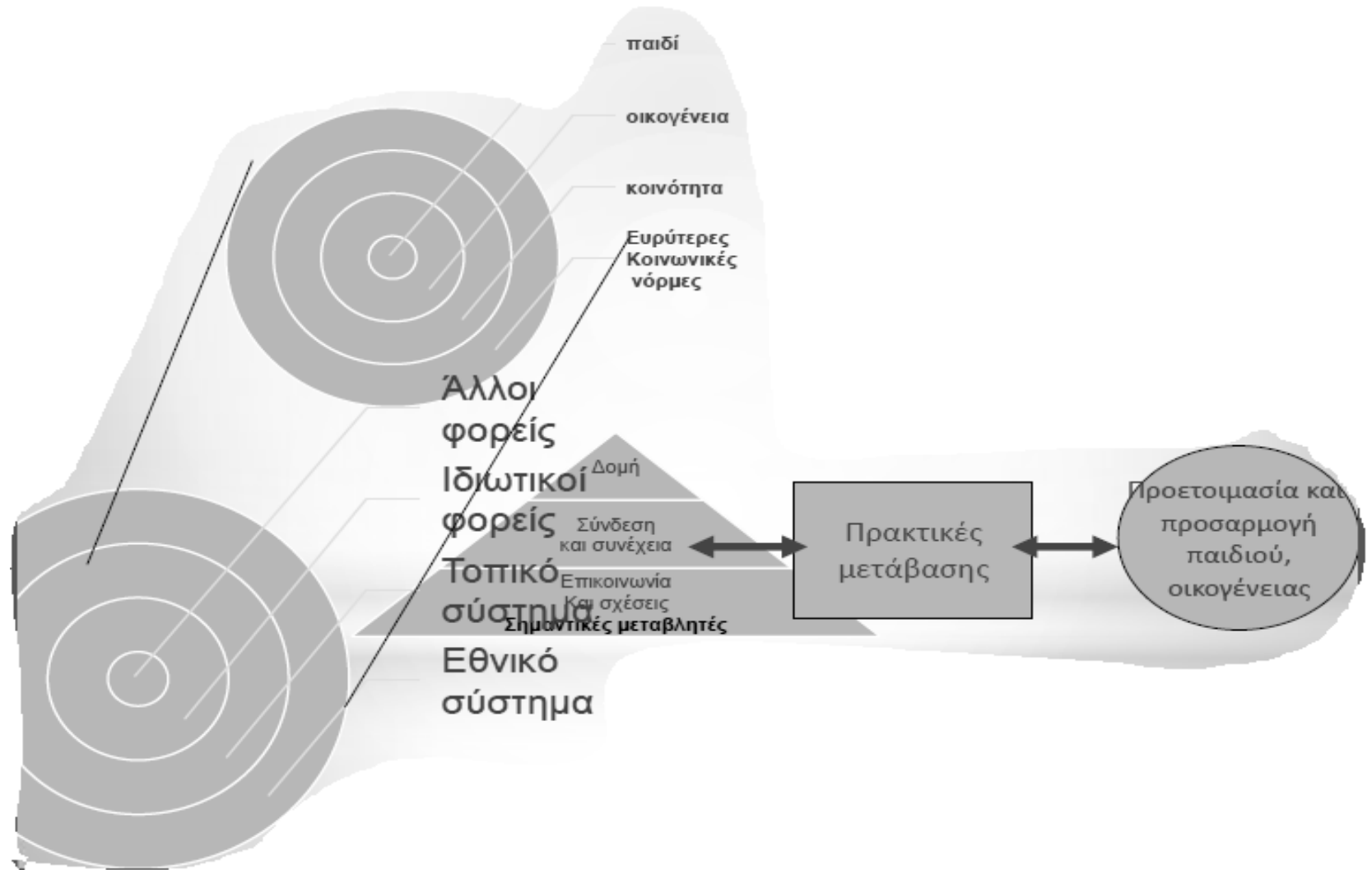
- **Μετάβαση στο σχολείο**, σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, σημαίνει όλες εκείνες τις στρατηγικές και διαδικασίες για α) τη διασφάλιση της ομαλής εισόδου και προσαρμογής των νηπίων στο δημοτικό σχολείο, β) την παροχή συνέχειας μέσα από δραστηριότητες που γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ σπιτιού νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου, και γ) τη σύνδεση της ανάπτυξης του παιδιού με τις κοινωνικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες γονεϊκής υποστήριξης και του συστήματος προσχολικής εκπαίδευσης.
- Πρόκειται δηλαδή για ένα οργανωμένο σύστημα σχέσεων και αλληλοεπιδράσεων μεταξύ ανθρώπων (οικογενειών, εκπαιδευτικών, παιδιών), χώρων (σπιτιού, σχολείου) και θεσμών (κοινότητας, κυβέρνησης), που τρέχουν μέσα στο χρόνο και αποτελεί το λεγόμενο οικολογικό σύστημα μετάβασης (Pianta & Walsh, 1996).
- Το αναπτυξιακό οικολογικό αυτό μοντέλο μετάβασης θα πρέπει να καθοδηγεί τη σκέψη μας στην επιλογή και εφαρμογή αποτελεσματικών πρακτικών μετάβασης.

- Οικολογικός ορισμός μετάβασης (οικολογική μετάβαση, σχεσιοκεντρική προσέγγιση)
- Δομικά στοιχεία/μοχλοί αναπτυξιακά έγκυρης μετάβασης (άτομο, ρόλοι, τύποι δραστηριότητας, τύποι σχέσεις με πρόσωπα, πράγματα, σύμβολα, εμπλοκή)
- Όρια μετάβασης (ομοιόσταση σε επίπεδο ατομικό-οργανικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό)
- Οι οικοσυστημικοί όροι μετάβασης ως εργαλεία ανάλυσης, ερμηνείας, σχεδιασμού και αξιολόγησης παιδαγωγικών καταστάσεων (οικολογική εγκυρότητα, οικολογικό πείραμα...)

Παράγοντες ομαλής μετάβασης

- Πολλοί παράγοντες μπορούν να βοηθήσουν ή να εμποδίσουν την μετάβαση ενός παιδιού από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό σχολείο και κατά συνέπεια την επιτυχία του στο σχολείο.
- Παράγοντες δομής, συμπεριλαμβανομένων του αριθμού των παιδιών της τάξης, της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού και της διάρκειας της σχολικής ημέρας.
- Παράγοντες ποιότητας, όπως η ποιότητα της διδασκαλίας και των διδακτικών πρακτικών συνιστούν, επίσης, σημαντικούς παράγοντες.
- Ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί και το σχολικό σύστημα απευθύνουν αυτούς τους παράγοντες και η συνοχή μεταξύ νηπιαγωγείου και πρώτης τάξης είναι επίσης κρίσιμοι παράγοντες (Downer, Driscoll, and Pianta, 2006; Entwisle & Alexander, 1998).

Περιβαλλοντικοί παράγοντες

Οικολογικό σύστημα μετάβασης

- Πρόκειται δηλαδή για ένα οργανωμένο σύστημα σχέσεων και αλληλοεπιδράσεων μεταξύ ανθρώπων (οικογενειών, εκπαιδευτικών, παιδιών), χώρων (σπιτιού, σχολείου) και θεσμών (κοινότητας, κυβέρνησης), που τρέχουν μέσα στο χρόνο (Pianta & Walsh, 1996).

ΜΕΤΑΒΑΣΗ

α) Η διασφάλιση της ομαλής εισόδου και προσαρμογής των νηπίων στο δημοτικό σχολείο.

β) Η παροχή συνέχειας μέσα από δραστηριότητες που γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ σπιτιού νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου.

γ) Η σύνδεση της ανάπτυξης του παιδιού με τις κοινωνικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες γονεϊκής υποστήριξης και του συστήματος προσχολικής εκπαίδευσης (Pianta & Walsh, 1996).

Η προβληματική της μετάβασης

- Ταυτίστηκε με τη διάγνωση της ικανότητας του παιδιού να αντιμετωπίσει τις σχολικές απαιτήσεις.
- Στην Ελλάδα το ζήτημα τα μετάβασης από το νηπιαγωγείο στο δημοτικό μόλις πρόσφατα έγινε αντικείμενο παιδαγωγικής συζήτησης με αποτέλεσμα οι έρευνες γύρω από αυτό να είναι περιορισμένες.
- Εκπαιδευτικοί και γονείς επισημαίνουν πτυχές και συμπτώματα του προβλήματος μέσα από δυσκολίες που παρατηρούν καθημερινά, κάνοντας υποθέσεις για τις αιτίες του προβλήματος. Ωστόσο κάποιες από τις υποθέσεις, που βασίζονται αποκλειστικά στην εμπειρία τους, μπορεί να είναι λανθασμένες.
- Έτσι οδηγούνται σε λανθασμένες λύσεις και συμπεριφορές με τελικούς αποδέκτες τα μικρά παιδιά.

Διαδικασίες μετάβασης στη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα

- Οικοσυστημική προσέγγιση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας στη χώρα μας, βάσει των σύγχρονων κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών δεδομένων
- Ανάγκη για πλαισιοθετημένη γνώση με ατομικό και κοινωνικό αντίκρισμα (ΔΕΠΠΣ, όραμα «νέου σχολείου»)
- Δημογραφικά στοιχεία και οικονομικά-πολιτιστικά χαρακτηριστικά τοπικών κοινωνιών
- Τρέχουσα εκπαιδευτική πολιτική και πρακτική (ρόλος σχολείου και εκπαιδευτικού σε σχέση με οικογένεια και τοπική κοινωνία, ετοιμότητα σχολείου όχι μόνο μαθητή)

Διαδικασίες μετάβασης στη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα

- Συνάφεια εκπαιδευτικών εφοδίων με αγορά εργασίας (ζητήματα λειτουργικότητας, ευελιξίας, στα πλαίσια οικονομικού εξορθολογισμού / σκοπός δεν είναι απλά η σταθερότητα ή η στείρα σχολική επιτυχία, αλλά η προσαρμοστικότητα και λειτουργικότητα σε μεταβαλλόμενες συνθήκες, και η εξέλιξη του ίδιου του ατόμου σε αυτές/ σημασία δεν έχει μόνο η γραμμική μετάβαση από στάδιο σε στάδιο, αλλά ο ποιοτικός εμπλουτισμός και η ενίσχυση των φάσεων της πορείας ζωής)
- Σχεδιασμός εκπαιδευτικής πολιτικής στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας στα πλαίσια μιας ευέλικτης και δυναμικής ενταξιακής πολιτικής (συνεργασία οικογένειας, τοπικών φορέων και υπηρεσιών/πόρων, οικονομικός εξορθολογισμός)

Γιατί η οικολογική θεώρηση της μετάβασης μας είναι τόσο χρήσιμη;

- Μας βοηθάει να συνειδητοποιήσουμε όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν τα παιδιά.
- Μας βοηθάει να σχεδιάσουμε προγράμματα μετάβασης

Αντί επιλόγου

- Αναγκαιότητα οικοσυστημικών προσεγγίσεων (προτεραιότητα στον εμπλουτισμό δομών, σχέσεων, ρόλων, τύπων εμπλοκής, και όχι στον εμπλουτισμό υλικού, εσωτερική αξιολόγηση, αυτοαξιολόγηση)
- Οι περίοδοι κρίσης ευνοούν συνεργασίες, αμοιβαία υποστήριξη, ενδοσκόπηση, αναστοχασμό)
- Για να προχωρήσουν οράματα, είναι απαραίτητη η συνειδητοποίηση αντικειμενικών αλλαγών και των ρόλων του εαυτού μέσα σε αυτές.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

